

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:

Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	25 cèntims
Subscripció semestral	6 pessetes
Subscripció anual	10 pessetes

S U M A R I

Cancell, pàg. 738. - Testes de la Terra, pàg. 740. - Les Drassanes de Barcelona, pàg. 745. - Catalans notables, pàg. 749. - Notes bibliogràfiques, pàg. 754. - Les muntanyes de Catalunya, pàg. 756. - Folklore aforístic, pàg. 761. - Nostra Premsa, pàgina 763. - Entreteniments Instructius, pàgina 768.

Santiago Rusiñol, i el sisè aniversari del seu traspàs.

NOSALTRES, relativament joves, hem tingut, encara, la sort de conèixer personalment la figura venerable del genial pintor, del celebrat comediògraf, del popular novel·lista, que en vida es digué Santiago Rusiñol.

El veiérem al carrer i a l'escena, entre bastidors, dins la reduïda llibreria que el vell López tenia oberta a la Rambla del Centre, a Sitges, en el seu «Cau Ferrat». D'ell sabem les trenta mil peripècies que il·lustren la seva vida de bohemí adinerat. Són, també, a la nostra memòria els èxits aconseguits per ell com a pintor i novel·lista, com a col·leccionista de ferro vell artístic... Coneixem, doncs, una mica a fons, l'obra abundosa, variada i exemplar d'en Rusiñol, la qual cosa justifica a bastament l'afecte que incondicionalment li servem.

Fa poc temps, un mes escàs, que la seva obra «El místic» fou posada novament a les taules del «Poliorama», donant-se'n cosa d'unes quaranta representacions, en el transcurs de les quals hom pogué donar-se

compte de com el poble català, la gent d'avui com la d'ahir, continua identificat amb l'autor traspassat. Les escenes més vives i culminants foren aplaudides a més no poder, interrompent, per tant, la representació i obligant a mossèn Ramon, el protagonista, encarnat magistralment pel nostre eminent Enric Borràs, a dirigir unes paraules a l'auditori. Mots sentits, d'admiració i estima, que el gloriós actor endreçà públicament i entremig de l'aclamació dels espectadors, a la memòria de l'autor, d'en Santiago Rusiñol. I això un dia, i un altre dia...

Santiago Rusiñol, malgrat el que algú s'ha atrevit a insinuar, és viu encara entre tots nosaltres, entre els vertaders catalans, el que equival a dir que Catalunya, la seva Pàtria, honora i respecta, tot dignificant-la degudament, el record dels fills exemplars i predilectes.

Santiago Rusiñol ha deixat bona mostra del seu pas entre nosaltres. Com a pintor, un sens fi de teles força estimables i de gran valor artístic; en el seu aspecte de col·leccionista, un bell museu que sota el nom de «Cau Ferrat» aplega innumbrables joies d'art; com a comediògraf, una colla d'obres que li han valgut poder fer costat a en Guimerà, Iglesias, «Pitarra»; com a novel·lista, alguns volums molt celebrats i d'èxit esclatant... Però per damunt de tot, un amor sincer a la Catalunya, quina llum primera veieren els seus ulls, amor que traspua en totes les seves obres i que es manifesta molt sovint si hom té present les múltiples facetes de la vida del nostre gran artista.

Aquesta nova publicació n'ha parlat amb freqüència, d'en Rusiñol. Ultra les dades biogràfiques més elementals, ens hem complagut, també, en fer conèixer, paulatinament, algunes de les seves moltes anècdotes, la qual cosa motiva que avui, en ocasió d'acomplir-se demà els sis anys de la seva mort, nosaltres, en nom de CURIOSITATS DE CATALUNYA i en el propi, li dediquem aquestes breus ratlles, petit tribut que oferim, ben cordialment, a la seva memòria.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

FREDERIC BALLIRANA.

L'AVI
NET.

"Testes de la Terra"
Aparates del
Natural.

L'Avi Sumareta (Tiana).

Testes de la Terra

L'ÀNIMA

DEL POBLE CATALÀ.

AMB DIBUIXOS.

Es una realitat, i l'hem de confessar; les coses s'han de dir amb el seu nom propi, sense eufemismes de cap mena; és peculiar del català l'ésser clar i breu en la seva expressió; així és que diem: CURIOSITATS DE CATALUNYA, malgrat l'adversitat d'ara, i el temps gens favorable per a la seva expansió, els amants de la nostra Pàtria estimen fervorosament aquest setmanal patriòtic, cultural i folklòric de Catalunya, deduint-se d'aquest amorós abrondament, un gran corrent de simpatia i adhesió, que es tradueix constantment en un creixentíssim nombre de llegidors, degut a les interessants matèries i assumptes que tan grates són als que frueixen de la seva lectura, tractades per persones competents i especialitzades.

Enemics de promeses, no havíem fins avui, ni tan sols anunciat nous redactors i col·laboradors que valoritzen aquesta publicació; ni artistes, poetes

i literats que amb llur aportació donen un gran prestigi a la ja esperada edició setmanal de **CURIOSITATS DE CATALUNYA**. Ho remarquem per a regradar, amb sinceritat, als que ens han tramès lletres de felicitació i encoratjament, a l'observar la prosperitat i excel·lent acollida que per tot arreu de la nostra terra, i amb vertader goig dels bons catalans, té aquest periòdic.

Davant aquest fet consumat, constatat ja pels

El pagès recader (Priorat, Tarragona).

incomptables entusiastes aimants de **CURIOSITATS DE CATALUNYA**, sortim del nostre mutisme, deixem, per uns moments, la nostra modèstia, i amb tota senzilla, tenim el plaer de notificar la incorporació al nostre setmanal, del conegut Professor de Dibuix i Color de l'Escola del Treball de Barcelona, Llorenç Brunet, que ve a continuar la llista de Joan Torrent (cronista de premsa), Gabriel Nogués Pahí (història i literatura), Frederic Ballirana (redactor de «**Cancell**»), Amat Gosalbes Torres, Guerau Mutgé i Saurí, Ll. Pou i Solà, Manuel Serrat i Puig (poesia, i el darrer, tam-

bé, de «Notes bibliogràfiques»); Pau Pruna, Jeroni Giralt, i Commeleran (dibuixants), J. C. C. (publicista), Valeri Serra i Boldú, i Francesc Gosalbes i Castañé (folkloristes), J. Ventura Llates (dances), Ezequiel Martín (música), J. Nadal i Ribas (excursionista: «Muntanyes de Catalunya»), Ramon Botey i Orobítg, Joaquim Grau i Latorre, i Francesc Bonaventura i Vilà (periodistes), Josep M.ª Salas i Julià

El campaner, músic de corda (Garrotxa).

(contista), i entre altres escriptors, Antoni Flotats, Angel Millà, Francesc Alavedra, Miquel Fortuny, Josep Arnau, etc.

* * *

Ens detindrem a palesar aquest nou valor: Llorenç Brunet.

Fem avinent, que, degut a la seva gentilesa, publiquem cinc exemplars diferents de la interessant col·lecció d'apunts del natural, que consta d'uns vuitanta models, de «Testes de la Terra», labor evocativa que potser algun dia recollirem en un Album.

La pelegrinació dels artistes catalans pels indrets de la nostra terra, és sempre pròdiga en belles sorpreses i en belles realitzacions. Així com els folkloristes salven de l'oblid absolut en què cauria tota la

riquesa tradicional de contalles, costums, balls, cançons, etc., els artistes del llapis, de la ploma, del color, salven també els trets fisonòmics d'aquesta raça brava que va desapareixent. Entre els artistes que pelegrinen per aquests mons de Déu de la nostra Catalunya, veus-ací Llorenç Brunet, professor de dibuix i color a l'Escola Oficial del Treball. Ell ha sabut plasmar en el paper, amb pols segur, aquells trets, aquelles

La pubilla centenària (Trèmp).

línies enèrgiques i vigoroses de l'avior de les nostres encontrades, menys envaïdes, encara, pel tipus fisonòmic estandarditzat que va pujant.

L'artista Brunet, els treballs del qual tenen la característica impresionista, amb naturalitat i vigor personalíssim, sap fixar amb molt d'encert efectismes i traços que revelen el seu temperament, ben seu, la qual cosa li ha fet guanyar bons elogis de la premsa mundial.

L'amic Brunet ha aconseguit traslladar al paper els personatges més típics que ha trobat arreu de Catalunya, popularitzant-los.

Ací tenim alguns d'aquests dibuixos; perfecta-

ment reproduïda, la faç colrada d'un patriota que amb constància i tenacitat, a còpia d'esforç i de treball, ha fet produir una terra la major part de les vegades magra i ingrata. I diem patriota, perquè la pàtria no sols s'engrandeix amb les annexions d'altres territoris, ni amb les conquestes, com molts creuen.

Deia Napoleó, que, qui assoleix fer produir dues

La padrina de la masia (Pla de Vic).

espigues, allà on abans només se'n produïa una, dobla el territori de la pàtria.

¿I quin és el nostre home de pagès que no ha plantat ceps o pins en un territori que abans era erm, o no ha convertit en regadiu, una terra de secà?

Tanmateix, seria gustós de veure, en les acollidores sales d'exposicions de nostra ciutat, tot el tresor que Llorenç Brunet ha sabut recollir, en els seus viatges, d'aquesta Catalunya típica que se'n va lentament...

MIQUEL CODINA I FARRÉ.

UAB
Biblioteca de Catalunya
i Hemeroteca General

Les Drassanes de Barcelona

Des de temps immemorial, les naus que arribaven a Barcelona varaven al sud-oest de Montjuïc, en una magnífica rada que s'estenia entre aquesta Muntanya i la desembocadura del Llobregat i que constituïa un excellent port natural (1).

Durant el segle xv aquest port acabà d'inutilitzar-se i a partir d'aleshores hom utilitzà com a varador de naus el tros de platja comprès entre el convent de Sant Francesc i Santa Maria del Mar, o sigui a tot el llarg dels actuals passeigs de Colom i de Blasco Ibáñez, fins que en el propi segle xv hom construí el Moll de Llevant (2).

En el segle xvi havia nascut a Barcelona aquell famós Consolat de Mar, que fou orgull de la terra, i l'augment de tràfec marítim que això reportà a la nostra ciutat fou motiu que hom pensés a bastir a Barcelona unes bones Drassanes en les quals poder bastir i aparellar convenientment tota mena de naus. Per altra banda, el creixement de la ciutat havia obligat el Consell de Cent a fer retirar de la Fusteria (3)

(1) Encara avui és anomenada Carretera del Port la que condueix al lloc, avui cegat per les arenes del Llobregat i convertit en fèrtil terra de conreu, on aquest port estava situat.

(2) Per cert que la construcció d'aquest moll donà origen a un fet molt curiós, puix que apilant-s'hi la sorra que el riu Besòs —aleshores força caudalós— arrossegava al mar, donà lloc a la formació de la llenca de terra que segles més tard havia de convertir-se en l'actual Barceloneta.

(3) L'actual carrer de la Fusteria, al costat de l'edifici de Correus, ha rebut el seu nom dels fusters de ribera que en aquella època hi exercien llur ofici.

els calafats i mestres d'aixa que d'ençà de la desviació del *Rec d'En Mir* (1) s'hi havien establert, i això feia més necessària aquella construcció.

Fou aleshores que Pere II el Gran, fent-se càrrec d'aquesta necessitat inelludible, fità el seu esguard sobre les Hortes de Sant Bertran, situades al peu de Montjuïc i de cara a la ciutat, per tal de bastir-hi les freturades Drassanes. No pogué, però, veure realitzat el seu anhel, puix que això estava reservat per a Pere III el Cerimoniós.

El monarca darrerament esmentat, l'any 1373, intentà convèncer els Consellers de la Ciutat que el lloc més adient per a bastir-hi la futura Drassana barcelonina era l'anomenat Pla d'En Llull (2), però els Consellers el feren canviar d'opinió.

L'any 1378, el propi Pere III entrà en tractes amb el Consell de Cent per tal de posar-se d'acord referent a la forma de sufragar les despeses que la construcció implicaria. Fou acordat que la Ciutat hi contribuiria amb la suma de deu mil florins, amb set mil el monarca i amb una quantitat, que de moment no es determinà, la Generalitat de Catalunya. La suma amb la qual havia de contribuir-hi el rei, però, fou bestreta per la Ciutat, la qual se'n reintegrà amb el cobrament dels drets corresponents al monarca sobre el comerç amb Orient i Alexandria.

En temps del propi Pere III quedaven enllestides les Drassanes barcelonines, les quals constaven de

(1) El *Rec d'En Mir* no és altre que el famós Rec Comtal construït en el segle x pel Comte Mir i que tenia el seu desguàs al mar per l'actual carrer del Regomir. Per cert que hom ha volgut veure en l'origen del nom d'aquest carrer el fet d'un suposat rei moro que era walí de la ciutat quan les tropes cristianes la reconqueriren, essent el cert que li fou aplicat el nom del rec que hi passava, escrit *Rego Mir* en el llatí groller dels documents de l'època. El nom de Regomir és avui dia el més antic de tots els que formen el nomenclàtor urbanístic barceloní.

A finals del segle xii o a començaments del xiii, el creixement urbanístic d'aquella part de la ciutat motivà que hom pensés a desviar-lo, i aleshores fou fixat el seu curs i desguassament a l'actual carrer del Rec.

(2) El Pla d'En Llull estava situat a l'extrem del Passeig del Born —aleshores doble llarg que no ara— i en el segle xviii passà a formar part del terreny sobre el qual es bastí la Ciutadella. Avui dia aquest terreny forma part del Parc.

tres naus i una torre amb marlets i matakans, tot el qual resta en peu.

L'any 1390, el Consell de Cent entaulà converses amb Joan I el *Caçador* a fi de posar-se d'acord per a engrandir les Drassanes. Fou acordat que les obres d'engrandiment es portarien a terme fins que a l'edifici s'hi poguessin aixoplugar trenta galeres degudament armades i aparellades.

Ultra la construcció, reparació i forniment de les naus, consta que a principis del segle xv, a les Drassanes de Barcelona (1) hom hi fonia bombardes i pedres de bombarda (2).

En temps de Felip I (II de Castella) trobem que novament s'hi estaven fent obres d'ampliació, de les quals es féu càrrec la Generalitat l'any 1576. Aquestes obres prosseguien l'any 1612 i encara el 24 de juliol del 1618 el Consell de Cent adquirí un terreny immediat a les Drassanes, el qual afegí als que ja hi tenia amb vistes a ulteriors ampliacions.

L'any 1621 novament s'estaven fent obres a les Drassanes. El rei volgué aleshores intervenir l'edifici, i, d'acord amb les ordres emanades d'ell, els obrers que hi treballaven gravaren en un dels murs, ultra les armes de la Generalitat i les de la Ciutat, les de Castella i Lleó. Aquest fet motivà que la Generalitat formulés una enèrgica protesta a conseqüència de la qual les armes forasteres foren degudament esborrades (3).

(1) Malgrat haver contribuït el rei amb mitjans econòmics, a la seva construcció, les Drassanes mai no foren anomenades Drassanes reials, sinó Drassanes de Barcelona.

(2) Bombarda és el nom que reberen els primers canons, els quals, coneguts ja des del temps de Pere III, foren també anomenats ballestes de tro. En els primers temps aquests canons disparaven projectils de pedra, anomenats senzilament pedres, i quan més tard aquests projectils de pedra foren substituïts per altres de metall, hom seguí anomenant-los pedres, de la mateixa manera que avui seguim anomenant ploma l'estri que utilitzem per a escriure, malgrat no tenir res a veure amb les plomes d'au que antigament servien per a aquesta feina.

(3) La protesta de la Generalitat contra el fet de gravar a les Drassanes les armes de Castella i Lleó diu que aquella disposició era «... prejudicial al honor y reputatio de tota esta Provintia, per quant «en ella, nunca lo regne de Leon, ni de Castella, han tingut auctoritat «de posar armes, sent aquelles molt stranyes a esta terra; y si be de «present dits Regnes y est Principat, residexen sots una matexa persona, empero ells son molt diversos y separats». Com es pot veure,

Aleshores s'inicià la lluita de la Ciutat per a conservar les Drassanes que la corona volia arrabassar-li. El mes de novembre del 1635, el rei utilitzà l'edifici com a presó i el 22 d'abril del 1637 el virrei hi instal·là el dipòsit del vi destinat a la tropa.

L'any 1640, essent virrei del Principat el fatídic Comte de Santa Coloma, Lluís Dalmau de Queralt, aquest convertí les Drassanes en polvorí espanyol.

El 7 de juny del 1640, diada coneguda amb el nom de *Corpus de Sang*, el virrei suara esmentat, fugitiu del seu palau del carrer Ample, que el poble havia assaltat, es refugià a les Drassanes. Tampoc aquest refugi no li fou segur, puix que el poble l'assaltà igualment i el virrei es veié obligat a empendre nova fuga en la qual trobà la mort (1).

El 2 de setembre del mateix any 1640, el Consell de Cent acordà sol·licitar del nou virrei que ordenés de retirar la pólvora que encara hi havia a les Drassanes, però aquest s'hi negà. Aleshores els Consellers s'hi presentaren el dia 4, acompanyats de notari, i la feren treure.

GABRIEL NOGUÉS PAHÍ.

(Acabarà).

la Generalitat de Catalunya vetllava, amatent, les prerrogatives de sobirania de la Nació Catalana.

(1) Tots els historiadors esmenten el fet de la mort del virrei, i tots coincideixen a afirmar que morí per esgotament i que els seus perseguidors clavaren llurs coltells en un cos ja mort. Cap historiador no esmenta el nom de cap d'aquests perseguidors. Unicament Carreras Candi s'aparta dels altres en afirmar que Santa Coloma fou mort per «Josep Vicenç (a) Vitxac, pagès de la parròquia de Gurb, bisbat de Vic». (v. *Les Drassanes barcelonines* per FRANCESC CARRERAS CANDI, al «Butlletí Excursionista de Catalunya», any 1928, pàg. 64).

CATALANS NOTABLES

Joaquim Cassadó i Valls

Es ben interessant l'obra artística duta a terme per aquest insigne mestre, qui, dotat d'un temperament musical per naturalesa, va revelar, des de la seva infantesa, les qualitats que, temps a venir, havien d'immortalitzar el seu nom. Ell conreava el diví art sota diferents aspectes: era un excel·lent compositor, inspirat, d'una fogositat i d'una exaltació lírica que no s'avenien gaire amb el caràcter general de la nostra cançó popular, més aviat concentrada

d'un lirisme recatat. Per això el mestre Cassadó tractà amb preferència els temes andalusos, que, per altra part, el públic foraster acullí sempre amb una marcada simpatia.

La producció abundosa del mestre, plena de sinceritat, mereix tot el nostre respecte. Fou escrita sense mires interessades. Bé prou sabia l'abnegat compositor l'escàs profit que de la música de concert hom pot treure a la nostra terra, on la prevenció del públic encara es manifesta sovint en tractar-se de produccions novelles o de primeres audicions. Això no obstant, el mestre Cassadó no cessava d'escriure i augmentava la producció de les seves obres, ben estimables, que aplaudíem a mida de llur audició.

La personalitat del mestre com a compositor es revelà remarcablement en l'obra teatral *El Monjo negre*, estrenada al nostre Gran Teatre del Liceu; en la qual obra les qualitats més característiques del mestre s'havien reflectit amb una gran esplendor; tals, la seva inspiració generosa; el sentiment dramàtic expressat amb una gran justesa; l'orquestració hàbilment treballada, ben rica en contrastos; la diviniació de l'efecte teatral per mitjà del qual l'emoció de l'auditori és constantment renovada.

El mestre Cassadó es dedicà, a més, a la carrera de director d'orquestra, en la qual escoltà, durant les seves llargues i assenyades actuacions, l'admiració i el respecte del públic. Era, també, un distingit pianista i organista, que executava amb destresa aquests instruments, i es dedicà, encara, a l'ensenyament del cant i del piano. Foren molts els deixebles que, sota la seva experta direcció, es formaren i han esdevingut distingits músics, entre els quals recordem el nom de l'aplaudit baríton Fusté, qui gaudeix en els nostres dies d'una reputació ben envejable.

Si les qualitats del músic es feien estimar, com hem deixat ja expressat, les condicions personals de Joaquim Cassadó eren també d'una gran vàlua. Podem dir d'ell que era un ver amic dels artistes, els mèrits dels quals reconeixia amb franca sinceritat. L'enveja mai no dictà al mestre cap censura. Dintre els càrrecs que exercí durant la seva carrera, dispensà

sempre els favors que se li demanaven, quan d'ell depenia.

Tan excels compositor nasqué el dia 30 de setembre de l'any 1868, a la ciutat de Mataró.

Als sis anys va començar els seus estudis musicals sota la direcció del mestre Blanch. Dotat el nostre biografiat d'una precocitat ben poc freqüent, va passar escassament un any estudiant, i, per la seva destresa, causava ja l'admiració dels ciutadans mataronins tocant l'orgue en les funcions religioses, car hom ens assegura que tenia solament set anys quan els fidels acudien, atrets per una viva curiositat, a escoltar el nin que els delectava amb les seves execucions. Traslladat a Barcelona, va rebre lliçons del venerable mestre Vilaseca, al pensionat de Sant Andreu; però, com que amb freqüència anava a la seva ciutat nadiua, aprofitava totes les estones per a entretenir-se a tocar l'orgue. Comptava llavors onze anys.

L'any 1882 ingressà al seminari, on ben prompte la seva influència artística es deixà sentir. Fundà un orfeó de seminaristes i ocupà el càrrec de mestre de capella. Com que el nostre biografiat havia nascut per a artista, i els batecs del seu cor eren davant l'expressió del sentiment de l'art, després de no poques lluites, i influenciat tal volta per les seves bones amistats, l'any 1889 deixà el seminari i es dedicà de ple a la música, que tants dies de glòria havia de proporcionar a ell i a la seva pàtria.

Poc de temps després s'encarregà de la direcció del cor de Sant Andreu «Paz y Esperanza», amb la qual institució portà a terme un bon nombre de concerts, bo i posant de relleu el seu bon gust artístic i l'amor a la cultura. Més tard, aquesta entitat canvià el seu nom per «L'Eco de Catalunya».

L'any 1893 entrà com a mestre-ajudant a la capella de música de Nostra Dona de la Mercè, que dirigia el mestre Frigola, de qui rebé profitoses lliçons, i al qual substituí en el seu càrrec, després de la seva mort. L'any 1894 es casà amb Agustina Moreu i Fornells.

Una revelació de compositor distingit féu al Teatre del Liceu, l'any 1895, amb l'estrena de *Tres poemes simfònics*, l'un dels quals *La mort de sant Josep*.

L'any 1899, el mestre Cassadó, després d'haver admirat a la nostra ciutat la Capella russa, crea i dirigeix una agrupació semblant, formada per cantaires professionals i artistes del Gran Teatre del Liceu, amb el nom de Capella catalana. Aquesta institució desperta a la nostra ciutat l'interès dels afeccionats a l'art musical, car la seva execució pulcra i assenyada, junt amb la vàlua indiscutible del seu mestre, varen dur a terme sessions memorables, i ens feren oir obres polifòniques, de les quals hom serva encara un inoblidable record. Fou de doldre que una tan valuosa corporació no durés més de temps, car havien d'haver dut a terme moltes més de coses, que, per la qualitat dels cantaires, no va ésser possible la continuació.

Una acollida ben afalagadora obtingué el mestre Casadó amb la seva *Simfonia dramàtica*, l'any 1903, al Palau de Belles Arts, la qual composició, amb no menys d'èxit, fou dirigida temps després a Nuremberg, pel mestre Ribera.

Atent a l'educació dels seus fills, i volent-los-la proporcionar el més completa possible, va decidir, l'any 1907, de deixar la plaça de mestre de capella i també la del cor de Sant Andreu, «Paz y Esperanza», i es traslladà amb la seva família a París, on va assolir èxits ben francs. El més assenyalat fou, ben segur, el que obtingué amb la seva *Fantasia española*, pera piano i orquestra. Premiada l'any 1911 en un concurs organitzat per la Société Musicale Independante, el mateix any fou estrenada amb brillant èxit a la sala Gaveau, amb la valuosa col·laboració del pianista català Enric Monturiol; amb no menys d'èxit uns any després tornà a fer-se oir tan bonica obra en els concerts Pasdeloup, executant la part de piano el mateix artista que l'havia estrenada.

En declarar-se la gran guerra l'any 1914, el mestre Cassadó tornà a la nostra ciutat, on es dedicà per complet a l'ensenyança i a la composició, i ens féu oir de tant en tant gaies composicions seves, que posen de relleu el talent i l'experiència del mestre. A l'Associació Musical de Barcelona, l'any 1918, poguérem admirar el quartet espanyol *Alcázar de las Perlas*, que fou executat pels notables artistes Massià.

Quer, Garangou i Gaspar Cassadó. L'any 1920 aplaudírem, al teatre Eldorado, sota l'experta batuta del mestre Lamote de Grignon, la seva bonica *Sinfonia Macarena*; el dia 24 de gener del mateix any fou estrenada, al Gran Teatre del Liceu, la seva òpera en tres actes *El Monjo negre*, basada en el drama del mateix títol de Frederic Soler, que obtingué un èxit dels més falaguers, que va créixer, encara, en les representacions successives. L'any següent va resultar molt interessant el *Concerto*, per a violoncel i orquestra, que va executar el seu fill Gaspar, acompanyat per l'orquestra Simfònica de Barcelona.

Víctima d'una cruel malaltia, que el va turmentar per espai de dos anys, fins a arrabassar-li la vida, el mestre Cassadó es posà en vigorós tractament, i, junt amb les delicades atencions que li prodigava la seva família, va notar, al cap d'un cert temps, una aparent milloria; i ja creient-se guarit, emprengué de bell nou les seves taleies artístiques amb la mateixa activitat d'abans; es disposava a començar una òpera, quan l'emoció produïda pel triomf assolit pel seu fill Gaspar, com a compositor, en el concert al Palau de la Música Catalana, del dia 12 de maig de l'any 1926, li causà una tan profunda alegria, que en malaltí greument, a conseqüència de la qual cosa morí el dia 25 de maig del mateix any, donant proves d'una amor paternal i artística digne de la seva bonesa i del seu talent. La família pogué veure l'afecte amb què, amb justícia, hom el tenia, car la premsa diària li tributà merescudíssimes necrologies.

Són força les composicions que deixa escrites, ultra les citades en la biografia. Cal esmentar un bon nombre d'obres religioses, música *da camera*, peces per a piano i diversos instruments; per al teatre, diverses obres líriques, i altres obres per a gran orquestra.

EZEQUIEL MARTÍN.

Notes bibliogràfiques

BARRAQUES DE MONTJUIC * per J. Gimeno-Navarro.

DE les obres estrenades d'un quan-temps ençà, mereix destacar-se'n «Barraques de Montjuïc», de J. Gimeno-Navarro, que traspua, com la totalitat de les obres d'aquest autor, una profunda humanitat i al mateix temps posa de manifest l'alt concepte que Gimeno-Navarro té de la dignitat del dramaturg. No trobareu, en el transcurs de l'obra, una concessió de cara a la «galeria», i això que l'argument és propici a aquestes concessions.

Es cert, amics, que el dramaturg ha de cercar una compenetració amb el públic, però no mai aquest afany de compenetrar-se l'ha de portar a un rebaixament de la seva dignitat d'artista, subjectant el seu esperit creador a les exigències del públic, sovint mancat d'un fonament de cultura artística.

S'ha dit moltes vegades que el teatre és una escola de formació, i és precisament per això que el dramaturg no es pot rebaixar, sinó que ha d'esforçar-se en elevar el nivell artístic del públic, allunyant-lo d'aquelles concessions que tant i tant l'afalaguen i que sempre són contràries al bon gust.

El tema d'aquesta obra és el preferit de Gimeno-Navarro. Ambient de raval. I l'autor sap posar de manifest, amb tota la cruesa, però amb verisme, la misèria que envolta als habitants de les barraques que existeixen en el flanc de Montjuïc que mira el mar. I en mig d'aquesta misèria, sap destriar-ne d'una banda la virtut i de l'altra la depravació, el vici.

* *El nostre teatre*, Barcelona, any III, núm. 63.

La base argumental de «Barraques de Montjuïc» és un tema essencialment social, però Gimeno-Navarro té l'habilitat de jugar-hi al mateix temps un problema conjugal que, a moments, sembla situar-se en primer terme. Però, no obstant, en la major part de l'obra es respira aquest ambient social que l'autor manté amb gran dignitat, sense estridències contraproductives, amb una contenció digna de tota lloança.

Una de les coses més remarcables és la ingenuïtat, l'infantilisme que presideix les escenes entre Andreu i Fina. Gimeno-Navarro ja ens demostra en una altra obra: «Demà comença la vida», les seves aptituds en aquest gènere i les confirma admirablement en l'obra que comentem.

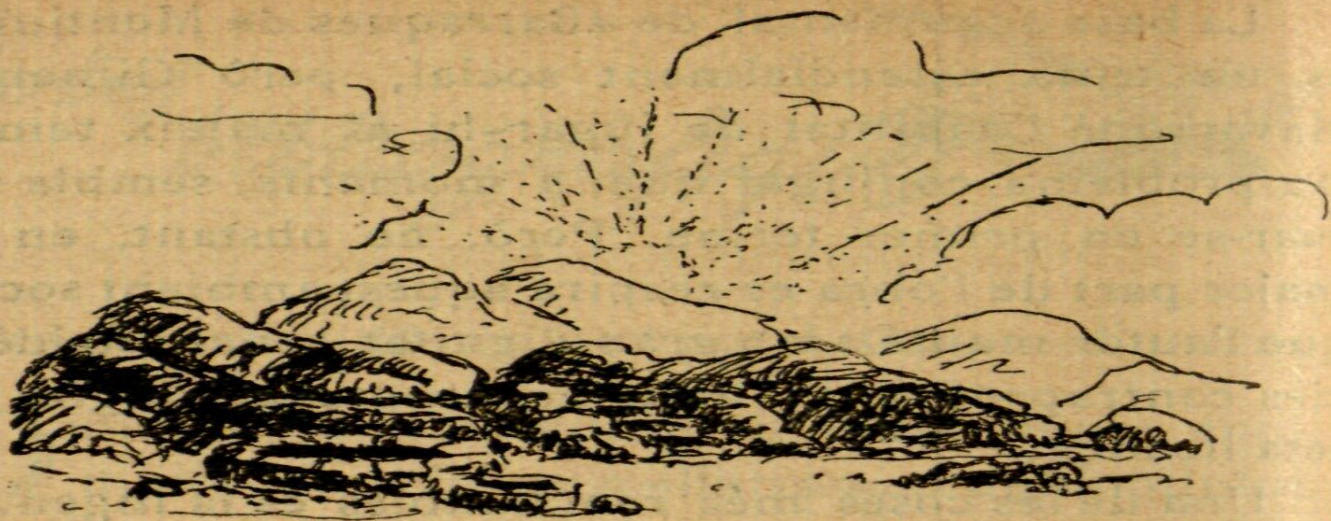
El «Cacauet» és un altre dels personatges que més es destaquen en l'obra i, creiem, un dels més ben dibuixats psicològicament. El seu optimisme és purament exterior. Interiorment el domina la tragèdia de l'home fracassat en la vida, i és per això que la seva alegria superficial es veu velada sovint per l'ombra de la melangia.

«Barraques de Montjuïc», en una paraula, és una obra escrita amb tota dignitat. J. Gimeno-Navarro se'ns mostra com un profund coneixedor de les inquietuds de les classes humils i sap plasmar-les i els hi dóna vida. Tots els personatges de la seva obra són humans, no tenen res de ficticis, perquè són arrencats de la pedrera inexhaurible del món en què vivim.

«Barraques de Montjuïc» obtingué, en el darrer «Premi Ignasi Iglesias», una votació excellent, la qual cosa és una garantia més de les qualitats d'aquesta obra.

MANUEL SERRAT I PUIG.

NOTA DE REDACCIÓ.—En aquesta secció es publicaran comentaris *exclusivament* de llibres de literatura escrits en català. Els autors que desitgin que parlem de les obres que publiquin, són pregats de trametre dos exemplars a aquesta Redacció.

Les muntanyes de Catalunya

XXXVI

PUIGLLANÇADA

(Acabament)

TRAVESSEM el coll per un camí que de Montgrony va a Navà i a la Vall de Rigart, i anem serrejant pel pendent llis i lliscós de la mateixa vall. Al fons es divisen els festosos plans de Navà, verdejants i abundants de brodats arbres voltats de fresques fonts.

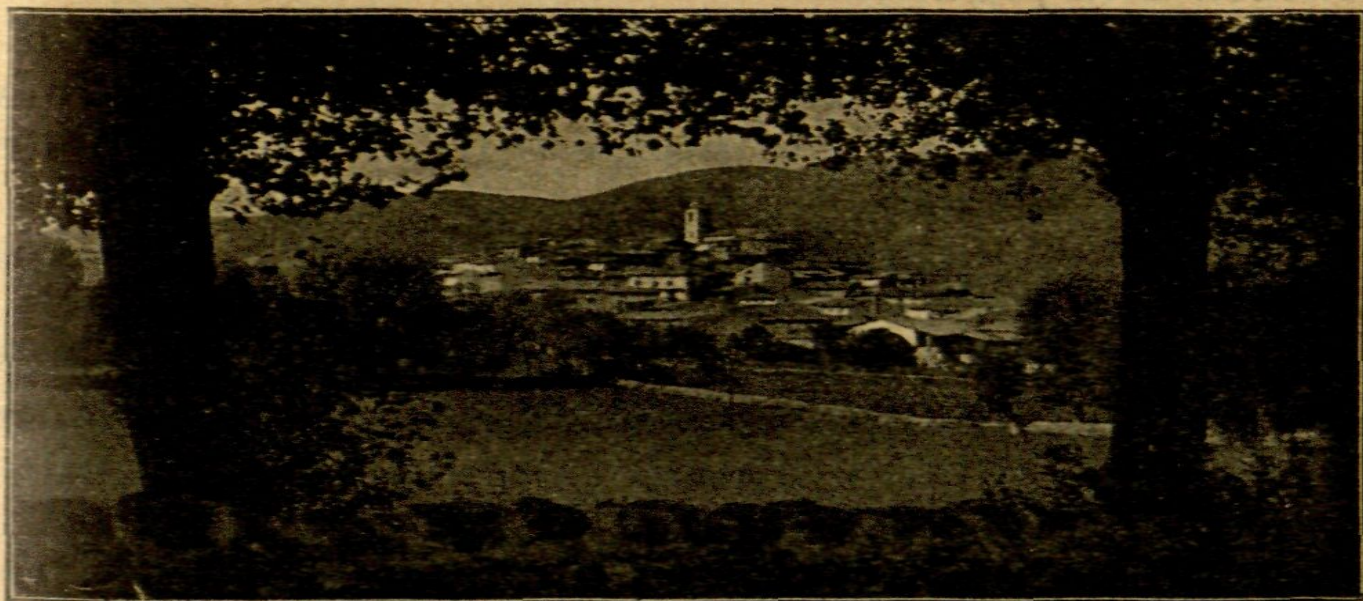
En el Coll de Remoló, es veu un bonic panorama sobre ambdós costats. El camí s'enfila molt pesadament per entre un camí mig esborrat.

Passem pels cims de Pedra Picada, a 2.057 metres d'altitud, anant sobre carena fins al Coll de les Fontetes, de 1.820 metres d'altitud, que travessa el Coll el camí ral de Ribes a Castellar per Navà.

La Collada, més que deliciosa, és ampla i englebada i el bosc de pins arriba fins al seu cim; seguint pel pla de la carena, es veuen grosses ramades de xais i ovelles que hi pasturen al fort de l'estiuada. Els plans són magnífics, i el cop de vista als seus encontorns és extens i bell; la temperatura res no té a desitjar, ja que si els raigs del sol hi donen xardor,

els aires frescos dels cims es cuiden de donar-hi la frescor per atemperar-ho.

I al cap d'unes cinc hores d'haver sortit de Campelles, arribem al Cim de la Moixera, de 1.940 metres d'altitud, consistent en una nova i gran extensió de prats de pasturatges. A l'esquerra del seu cim, s'origina la verda Coma de Migjorn, que cau vers l'indret del Llobregat. A mesura que anem pujant el seu cim,

Poble d'alta muntanya.

tots els seus caients són més rectes i abruptes, fins arribar a un petit serrat, al costat del cim de Pleta Roja, de 2.000 metres d'altitud. Es domina el Pla d'Anyella, tot encarant-se al Puigllançada, massís que es mostra orgullós de la seva situació.

Es baixa fortament, tot faldejant la derivació del Cim de Pleta Roja, i sense deixar el fil de carena, fins al Coll de la Crenata, de 1.820 metres d'altitud. Està situat entre el Cim de la Pleta Roja a llevant, i per ponent del Pla de Baguet, en la serra divisòria que arrencant del Puigllançada separa les aigües del Fresser i del Llobregat, formant límit natural entre La Vall de Ribes i el Bergadà.

Arribem al lloc deliciós de la Font Ferri, de 1.760 metres d'altitud, d'aigua molt bona, abundosa i freda; no obstant, és un xic ferruginosa, motiu pel qual els

naturals d'aquelles contrades no la recomanen als viants, perquè produeix dolors al ventrell.

Travessem el petit cim del Rigart, que neix no molt lluny, al Pla de Rus, sota mateix del Puigllançada. Aquest indret és deliciós; poc fa pensar que ens trobem en els cims que coronen la nostra pàtria, sinó que ens sembla que ens trobem en un Parc assolat, tranquil, amb un curs d'aigua que sembla una joguina.

Deixant el camí de La Pobla, emprenem a la dreta la pujada al massís que ens ocupa la descripció, per la Costa Geperuda, pendent llis d'herbei. A l'esquerra de la Costa, i caient al Pla de Rus, hi ha el clot de l'Euga Blanca, les fonts més altes del qual són les originàries del Rigart.

Es segueix la costa englebada, que és molt dreta i fadigosa, la qual es va guanyant amb bona voluntat, i amb poc més de mitja hora s'assoleix l'aresta de la muntanya.

Aquest cim pireneic, Puigllançada, està situat entre el Coll del Pal, al N.O., que l'estreba amb la Serra del Cadí; la Collada i Pla de Rus al S.E., d'on en deriva la serra de la dreta del Rigart.

Al N.O, té el pla d'Anyella, magnífic en tot el seu aspecte, on es troben, en tota època de l'any, alguns ramats de boví i llanar, que són la delícia de tots aquests indrets tan sanitosos de Catalunya. Per aquest mateix indret s'ajunta amb el Puigmal, pel Pla de Salinas, Creu de Mayans i Collada de Toses.

Totes les aigües estan distribuïdes; unes van al Rigart, pel seu faldar de llevant; altres al Llobregat, en els seus caients de Migjorn, i altres al riu de La Molina, afluent del Segre, en les del Nord. Forma, el seu massís, un dels vèrtexs del gran triangle de la Vall de Ribes i del Fresser, i fa el límit al Bergadà, a la Cerdanya i a la Vall de Ribes.

S'ajunta al gros massís de la muntanya pel Coll del Pal, pel punt culminant dels rasos d'Alp, al

Padró dels Quatre Batlles, de 2.535 metres d'altitud. Per la seva situació i alçària domina tota la Cerdanya i l'alta vall del Llobregat, i frueix de més extensos horitzons que el Puigllançada, i és visible de molt més lluny.

Moltíssims, i fins els mateixos pastors i gent natural d'aquests indrets, confonen l'un cim amb

Típic paisatge.

l'altre, i anomenen Puigllançada i també Puig de Rus al Padró dels Quatre Batlles.

El Puig de Rus és molt més baix; té 2.122 metres d'altitud; és una punta de muntanya que es dreça al S.E. del Puigllançada, en el cim del Pla del seu nom.

En quant al panorama del Puigllançada, aquest és molt extens i interessant; s'albira tot el panorama de la Cerdanya i les vessants del Llobregat i del Rigart. La vista muntanyenca és molt extensa; es dominen les serres del Cadí, de retallades formes i rares estructures; les muntanyes del Pallars, les d'Andorra, les del Carlit, les del Capcir i el Puigmal.

Dret a llevant, la visió s'estén per damunt d'un oneig de serralades fins al mar.

A migjorn, els horitzons són dilatadíssims, obirant-se, entre altres muntanyes, el bellíssim Montserrat, el germanívol Sant Llorenç del Munt, les serres del Tibidabo, Berti i Gallifa; les de la costa de llevant amb el Montnegre, totes elles magníficament contrarestades i emparades per la blavor intensa de la Mar Mediterrània.

El seu cim és herbat, i grata els 2.410 metres d'altitud, formant una llenca de 400 a 500 metres de llargada, estesa de N. a S., i estreta de 40 a 60 metres. Els seus pendents no són enasprats, i el bestiar puja fins al seu cim, essent una de les més grans característiques d'aquest majestuós cim que s'anomena Puigllançada.

* * *

Al proper número, us parlaré d'una excursió a La Pobla de Lillet.

J. NADAL I RIBAS.

Camprodon. - El Ritort.

FOLKLORE AFORÍSTIC

REGLES PER A PREVENIR MAJORS MALS (Continuació)

Si quan estàs molt suat
deus cessar en el treball,
procura't un abrigall
o busca un lloc abrigat.

Si tens una insolació,
la nuca guarda't i el cap,
mes que sia amb algun drap,
de color blanc el millô.

En dies de gran calô
no estigues al sol parat,
puix fer-ho a molts ha causat
mortífera insolació.

Quan te trobis molt suat
i t'atormenti la set,
no beguis res massa fred,
que porta mal resultat.

Si algú n'és pel llamp ferit
d'aigua freda amb drap mullat
fregueu-lo amb activitat,
que molts així s'han guarit.

Quan tronen els temporals,
d'aire eviteu el corrent,
hi tingui's també present
que de metalls i arbres alts

és l'apartar-se prudent;
de no, us exposeu al llamp,
puix d'ell són funest reclam:
més val mullar-se a camp ras,
que després ja et mudaràs.

L'aigua és gran medicament,
per tot emmetzinament.

Per ferida i contusió,
l'aigua pura és el millô.

Tenen dolenta picada
vespa, abella i abegot:
si deixen dintre el fibrot,
el treureu, i ben rentada
amb fresca aigua avinagrada
sia tan prompte que es pot.

Gran remei per cremadura
l'aigua freda n'és també,
prompte aplicar-la convé
no dubtant que és bona cura.

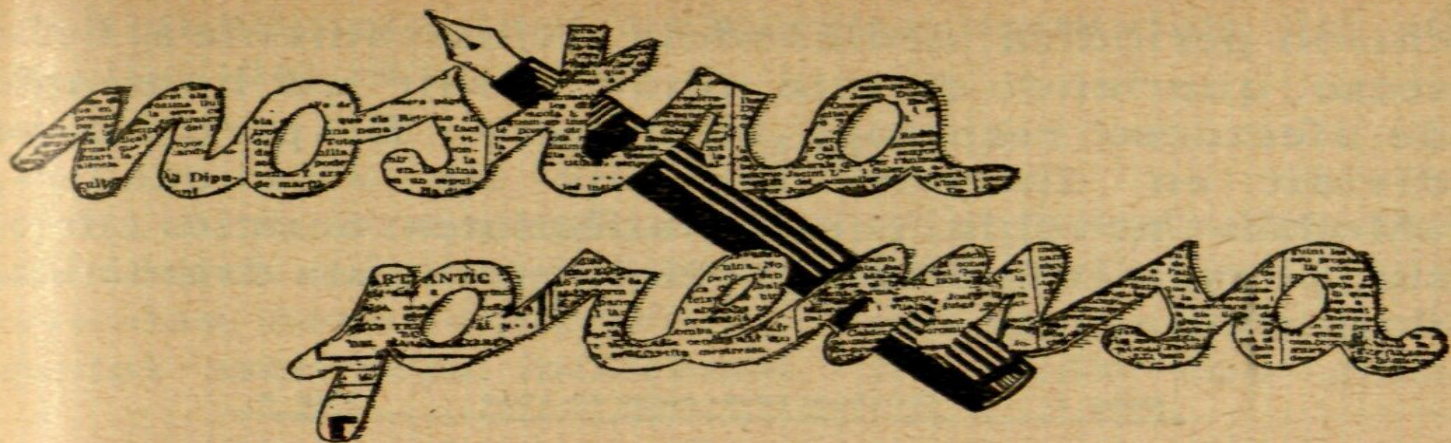
A camp ras no hi cal dormir,
més que més prop la femera,
puix la mosca carnissera
n'ha fet a varis patir.

Contra mosca carbunclosa,
cauteri, que és perillosa:
i al metge prompte cridar,
puix pot la vida costar.

Feu sagnar tota punxada,
i de seguida ben rentada.

N. F. DE R.

(Acabarà).

Prensa Barcelonina Vuitcentista

IX

Any 1857

LA FLORESTA.—Aquesta publicació, desconeguda segurament per la major part dels nostres lectors, estava dedicada exclusivament a la dona, com ens dóna a entendre el subtítol que publica: «Periódico semanal dedicado exclusivamente al bello sexo». A continuació del subtítol porta el següent lema: «La mujer es fácil de gobernar, si el hombre quiere ocuparse en dirigirla. La Bruyère».

El primer número de «La Floresta» va sortir el dia 10 de maig del 1857, i cada número constava de 8 pàgines a dues columnes, tamany 225 X 315 mil·límetres. La redacció i administració estaven instal·lades a la Rambla del Mig, 15, i era estampat a la impremta de Lluís Tasso, carrer de Guàrdia, 15. Els preus de subscripció eren els següents: Barcelona, un mes, 4 rals; a fora, trimestre, 15 rals. El número solt era venut a 1 ral. Sortia els diumenges, i estava escrit en castellà.

L'editor responsable d'aquest setmanari era en Lluís Cutxet, i la seva redacció estava formada per Joan Montañà, Ventura Pau Negre, i Joan Pons Sintès. Hi col·laboraven, entre altres, Isabel de Villamartín, Maria Josefa Massanés de Gonzàlez i Maria Mendoza de Vives.

L'article de presentació del primer número de «La Floresta» és un cant a la bellesa i a la bondat de la dona, i en un de llurs paràgrafs llegim: «...hemos considerado como un deber el emprender esta publi-

cación periódica, dedicándola exclusivamente al bello secso, queriendo de este modo rendir un homenaje de afectuoso respeto a la mujer». El periòdic ve dividit en diferents seccions de «Variedades», «Modas», novel·la, poesies, anècdotes, notícies curioses, pensamientos d'homes cèlebres, revista dramàtica, floricultura, etc.

Núm. 2.

Domingo 30 de mayo de 1857.

Pág. 1.

LA FLORESTA.

PERIODICO SEMANAL DEDICADO EXCLUSIVAMENTE AL BELLO SECSEO

La mujer es fácil de gobernar: es el hombre
quien se equivoca en dirigirle.
— La Floresta

CONDICIONES DE LA SUSCRIPCION	
Se suscriben al mes, trimestre ó semestra.	à la
Pronto de este trimestre, franco al porte.	85 -
De cada trimestre.	1 -
Y de cada semestre ó trimestre, franco al porte, franco de la Floresta, como en el Plan Extra . Remite del Centro de la Floresta 85, donde se admiten suscripciones.	
Los que de fuera de la regular suscripción pueden su- scribir al importe en el de la Floresta.	
Hasta todos los días, franco al porte en el mismo cen- tro, correspondiendo al de la Floresta de la Floresta.	

La lectura de escritos morales, instructivos y amenos, ha sido siempre objeto de predilección para toda clase de personas cultas. Que ella ofrece un grato y delicioso solaz, elevando el entendimiento á lo mas noble y sublime, es una verdad inconcusa.

A impulso de este principio, hemos considerado como un deber el emprender esta publicación periódica, dedicándola exclusivamente al bello secseo, queriendo de este modo rendir un homenaje de afectuoso respeto á la mujer. — ¡Mujer!... ¡Palabra mágica que hace latir tiernamente el corazón de todo hombre sensible, por cuanto lleva á la imaginación los tiernos y dulces nombres de esposa y madre!

Escrita en nosotros una profunda admiración el misterioso y providencial papel que el Supremo Hacedor dispuso representase la mujer en el mundo. Es un insulto á la humanidad, es un dardo emponzoñado, dirigido contra la mas

preciosa obra de la creación, es una puñalada villana á la dulzura de la vida social, el bajo puesto que han pretendido señalar á la digna compañera del hombre ciertos teóricos que han blasonado de filósofos; y es tambien ridícula utópia y quimera irrealizable la posición á que quisieran elevarla algunos novelistas.

Por fortuna la mujer no teme las diatribas de tontos enemigos, ni se deja seducir de premeditados halagos de habiecas aduladores, fuerte en sus robustos y deslumbrantes blasones de esposa y madre, rinde vergonzosamente á quien se atreve á disputarle el gran destino que el Criador la confió; y si la actual sociedad no le guarda aun las consideraciones que por su elevada misión sobre la tierra se merece, el progreso de la civilización hará que sea, á no tardar, cariñosa y debidamente respetada.

Nosotros, — lo contesamos con gus-

Les pàgines de «La Floresta» tenen totes elles, pel seu contingut, un marcat caràcter romàntic; alguns dels títols collits a l'atzar, dels articles que publica, ens ho demostren clarament: «Paralelo entre el bello secso y el feo» i «Ligero estudio a favor del bello secso».

En publicar-se el número 12 de «La Floresta», apareix en lloc visible del periòdic una nota signada per la redacció, en la qual diu: «Por causas independientes de nuestra voluntad, nos vemos precisados a suspender la publicación de nuestro periódico».

L'últim número de «La Floresta» porta data del 26 de juliol del 1857.

Any 1858

EL ALBUM DE LAS FAMILIAS.—La portada d'aquest «Periódico semanal», porta el subtítol «Colección de leyendas, novelas históricas, viajes, etc.—Por distinguidos escritores modernos. Ilustrada con gran

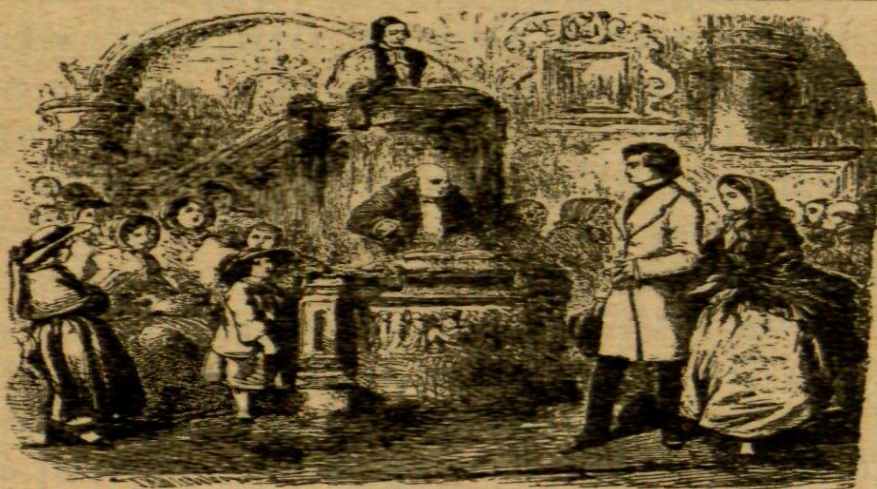
Barcelona 30 de diciembre de 1860

Tomo III.

EL ALBUM DE LAS FAMILIAS.

PERIÓDICO SEMANAL.

Gratis á los suscritores del DIARIO DE BARCELONA.— Un número suelto un real.

Peziencia entré majestuosamente, apoyada en el brazo de Dick. (Pág. 98, vol. 1)

SUMARIO

E. A. Mendenhall, Jr., & Co. Bank
 The following are the names of the

LA HERENÇLA.

per S. P. Smith

— ¿Qué querés decir? preguntó Marcos, que empezaba a sospechar que de ese poderlento en el fondo no era la única explotación a que se dedicaba en aquel mar salvaje.

— ¿Está loco? ¿Qué tal el singular comportamiento los hombres con afectos indolentes, está loco? ¿Sabes qué dice sobre algo vez que alguien bay-tentando sacarlo del cuerpo durante un mal...

—, Hubiers podido araso realiente sin saberlo
nos!

—Ciertamente que sí, contestó el barbero. La única circunstancia que viene a agregar un poco de interés a Dick, es que un portinazo cayó sobre él de la memoria me lo dió, era el mismo que el de ese día que Dick os acusa de estar ligados. Fue realmente deportado por haber rubado la vajilla del doctor Melling. En fin, cosa verdaderamente que tenéis razón, añadió Narves, os perdón que está loco.

—Lore è no, exclamò Rodrigo sendo un peccatore sobre la mesa, el asunto no terminará así. No se jugará con la reputación de un hombre de honor.

La convención concluyó. Se hicieron algunas
revelaciones para volver al juego, pero los
conferenciarios se fueron marchando uno a uno.
Los que se quedaron que fueron "los de la
calle", los otros que habían por una vez
algun éxito en la Opera. Entre los que
Martha Raymond y su marido en la guerra del
mundo se hallaron al fin.

La conversación entre estos dos personajes se prolonga fuertemente en agradable efusión. El señor de Alarcón, se arguye, y un resto de sentimentalidad de buena especie, para la que él tiene buen fondo, bajo la máscara de la amistad, para desfogarle de su dinero, y a lo ser el compromiso que en primer paso en al orzumen produce con su amigo contador. Habiera aquel otro sinceramente con esta. Un comentario, expusiera también a arruinar el papel que había con respecto a

— Por eso que estas sorprendido, dijo Rodolfo que había descubierto ya al amor como había estado. Marcos creyó que estaba a la vez sorprendido y atónito.

[illegible]

número de grabados». Són prou explícits els títol i subtítol d'aquesta publicació, per a comprendre la seva finalitat i el seu caràcter, cultural i d'amenitat per a les famílies. El seu text, molt interessant, i les il·lustracions exquisides, donen goig de fullejar les pàgines de «El Album de las Familias», publicació que era repartida gratuïtament als subscriptors del «Diario de Barcelona».

El primer número d'aquest setmanari va sortir el dia 30 d'octubre del 1858; consta cada número de 8 pàgines, a 3 columnes, tamany 330 X 260 mm. «El Album de las Familias» era estampat a la impremta

del «Diario de Barcelona», a càrrec de Francesc Gabañach, establerta al carrer Nou de Sant Francesc, 17. L'editor responsable d'aquesta publicació era en Francesc Gabañach, i des del número 25, del volum II, va passar a ésser-ho en Joan Brunet.

Fullejant les pàgines de «El Album de las Familias», hi veiem nombroses biografies d'homes il·lustres, amb el corresponent retrat; cròniques de la Guerra d'Àfrica, amb plànols i gràfics de les batalles, i com a curiositat, remarcarem uns bells gravats reproduint l'aspecte de l'actual plaça de la República de la nostra ciutat, amb els edificis oficials engalanats el dia que arribà la notícia de la conquesta de Tetuan per les tropes de l'exèrcit espanyol. També hi veiem una interessant secció titulada «La Ciencia para todos». Aquest setmanari està escrit en castellà, però és de remarcar que en el número 42 del volum II, s'hi publicaren unes poesies catalanes, originals de Damas Calvet i d'Albert de Quintana.

«El Album de las Familias» començava cada any numeració nova. Veiem els dos primers volums; el primer, consta de 54 números, amb un total de 428 pàgines. El segon volum, comença altra vegada amb el número 1, amb data del 13 de novembre del 1859 i consta de 48 números, amb un conjunt de 384 pàgines. El tercer volum comença el 14 d'octubre del 1860 i veiem fins el número 11, amb data del 30 de desembre del mateix any 1860; ignorem si aquest va ésser l'últim número publicat.

Any 1859

EL CAFÉ.—Aquesta publicació, el primer número de la qual va sortir el dia 20 de març del 1859, porta el subtítol «Semnario enciclopédico ilustrado», i, com a tal, en les seves pàgines s'hi llegeixen treballs dedicats a Literatura, Història, Ciències, Geografia, etc. Va ésser fundador de «El Café», en Josep A. Ferrer i Fernàndez, i secretari de redacció i responsable dels treballs publicats sense signatura, en Frederic Castells i Gómez.

Cada número de «El Café» constava de 4 pàgines a 2 columnes, format 342 X 242 mm. La redacció i

administració estaven instal·lades en la llibreria de Manuel Saurí, del carrer Ample, cantonada a la del Regomir, i la impremta era la de la mateixa llibreria de Manuel Saurí; més endavant aquest periòdic va ésser estampat a la impremta d'Antoni Flotats, de la Baixada de la Presó, 6. Els preus d'abonament eren els següents: a Barcelona, un mes,

AÑO 1.º

Domingo 10 de Abril de 1859.

NÚM. 4.º

EL CAFÉ.

SEMANARIO ENCICLOPÉDICO ILUSTRADO.

PRECIOS.	En Barcelona.	En Provincias.
Seis meses.	120 rs.	24 rs.
Tres meses.	60 rs.	12 rs.
Un mes.	4 rs.	

ANUNCIOS a 4 maravedises línea los no sueritos, y a 2 maravedises los sueritos. Remitos de interés particular, a precios convencionales. Repartidos de general interés, gratis.

Se suscribe en Barcelona en la Imprenta de La Publicidad, bajada de la Carcel, n.º 6, y en las librerías de Masera, y Popular-económica. Rambla de Santa Mónica, Güe's, Jaime I. y en las principales del Reino. Redaccion y Administracion, en la misma imprenta.

EL TEATRO—SU ORIGEN—SU HISTORIA.

Hasta los tiempos de Moratin y Martinez de la Rosa no se habia escrito la historia del teatro: era por demás molesta la fatiga de buscar documentos relativos á su origen, y esto debió sustraer á muchos hombres de talento de emprender semejante trabajo.

Hasta aquella época, los mejores Bibliógrafos de la dramática española se habian limitado á indicaciones no mas, insuficientes de por sí á plantear con datos seguros, la marcha que esta siguió desde sus mas remotos tiempos.

Si hemos de cumplir nuestro cometido, tendremos que atenernos á lo escrito por algunos justificados autores, y empezaremos por dar una rápida ojeada sobre el origen del teatro en general.

Este se pierde en la antigüedad de los tiempos, pero debe considerarse posterior á la formación de los idiomas que hoy se usan en Europa.

Antes de este tiempo, siglo VI, las naciones sujetas al imperio de Roma y luego los Barbaros, una vez corrompida la lengua latina, formaron varios dialectos. Despues de tres siglos que duró la dominacion de los Visigodos en España, no nos dejaron de su lengua primitiva sino muy corto número de palabras, y no es fácil salir positivamente, como se habia ya á principios del siglo VII.

Las composiciones, que durante la dinastía de los Visigodos se representaron, debieron ser escritas en el lenguaje que usaba el vulgo mezcla del latin con algunos vocablos góticos, siendo éste el origen del romance que ya se iba formando (1.) Estas composiciones debieron representarse en los Teatros que habia en Carriya, Emerita Augusta, Sagunto y otras, por

(1.) Esta asercion, dice D. Tomás Sanchez, es la mas autorizada y verídica de todas, de manera que puede fijarse con seguridad que la lengua castellana, es de origen latino.

los aurigas y pantomimos, pero carecian enteramente de regularidad dramática y en su mayor parte, ofrecian crueldades y torpezas propias de la ignorancia de aquellos tiempos. Mariana en su historia general, (lib. 6.º) refiere, que «por los años 620, Sisibuto, depuso á Eusebio, Obispo de Barcelona, porque consintió que se representasen asuntos tomados de la vana supersticion de los dioses, que ofendian la oreja cristiana».

Muchas son las opiniones que hay acerca del origen del Teatro Español, no pudiendo fijarse con seguridad de donde procede ni cuando empezó.

Los mas ilustrados Autores, están discordes sobre este punto, haciéndole provenir unos de los Arabes, otros, de los Provenzales ó Lemosinos, y otros con mas probabilidades de los Italianos.

Conquistada España por los Arabes, en el siglo VIII el idioma del vulgo, fue separándose cada vez mas de su primitivo origen, y enriqueciéndose con profusion de palabras, frases y modismos arábigos. La dominacion de estos, se estendió cada vez mas, y la prosa castellana adquirió de dia en dia, correccion y propiedad hasta ser capaz por sí sola de dictar las leyes y la historia. La poesia, si bien informe en el estilo y en la consonancia, empezó á medir la medida de los versos latinos, supliendo la falta de cantidad con el uso de consonantes: estas composiciones las mas veces acompañadas de música, se cantaban ó recitaban por juglares, gente que ganaba su vida de esta manera, acudiendo á los palacios y casas particulares, ó bien á las fiestas públicas á ejercer sus habilidades. Los Arabes conforme fueron estendiendo sus conquistas empezaron á cultivar el diálogo sin accion y en la Biblioteca del Escorial, existe una obra de este género, en la que figuran mas de cuarenta personajes de distintas profesiones, sin que haya en escena mas que dos, los cuales conversan alternativamente, acerca de su profesion. Pero de ningún modo puede decirse que

4 rals; tres meses, 12 rals; sis meses, 19 rals. Provincies: tres meses, 15 rals; sis meses, 24 rals. El número solt era venut a un ral i mig. «El Café» sortia cada diumenge i estava escrit en castellà; també publicava, però, alguns treballs en llengua catalana.

El setmanari «El Café» començava cada any numeració nova. L'últim número publicat per aquest periòdic va ésser el 13, de l'any 1861, el qual portà data del 31 de març, essent substituït poques setmanes més tard per un altre periòdic titulat «La Escoba».

JOAN TORRENT.

Entreteniments Instructius

LOGOGRIF NUMERIC

12345678	Nom d'home.
4753762	Cosa demostable.
624235	Ciutat catalana.
35678	Pelegrí.
7832	Planta.
654	Vocable.
17	Animal.
8	Vocal.
56	Arbre.
232	Adverbi.
1573	Habitant africà.
45335	Comestible.
653732	Arbre.
1231732	Poble català.
42615374	Per seure.

ENDEVINALLA

Els homes ho fan,
per les dones és;
quan entren fan mal,
quan surten, no res.

TARJA

Carles Rober Cinya

Pollensa

Combinar degudament aquestes lletres de forma que resulti el títol d'una celebrada novel·la i el nom i primer cognom del seu autor.

ROMBE

.
. . .
. . . .
. . .
.

Llegeixi's:

Horitzontal: Consonant. - Clar de poca densitat. - Animal petit. - Ço que no és cuit. - Vocal.
Vertical: Consonant doble. - Nom d'home. - Animal. - Condemnat. - Consonant.

Solucions als "Entreteniments Instructius"

publicats al núm. 69

Logogrif numèric: *Llobregat*.

Endevinalla: *Els bolets*.

Ambidextre: *Arròs, sorra*.

Rombe: *S, cup, cabra, submarí, Praga, ara, i*.

Tarja: *La Vicaria, Fortuny*.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA